

**19-29 Mart 2025 Tarihlerinde İstanbul'da Yaşanan Toplumsal Olaylara
ve Yargı Süreçlerine İlişkin Ön Rapor**

**İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi
22 Nisan 2025**

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi Olarak 19-29 Mart 2025 Tarihinde İstanbul'da Yaşanan Toplumsal Olaylara ve Yargı Süreçlerine İlişkin Ön Raporumuz

A. GİRİŞ

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın açtığı iki ayrı soruşturma kapsamında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da aralarında bulunduğu çok sayıda kişiye operasyon düzenlenmesi üzerine İstanbul başta olmak üzere pek çok ilde protesto gösterileri düzenlenmiştir.¹ İstanbul'daki protestolar Büyükşehir Belediyesi'nin bulunduğu Saraçhane semtinde yoğunlaşmış ve kitlesel katılımı gerçekleştirmiştir.

İstanbul Valiliği, 19 Mart 2025 sabahı önce dört günlük toplantı, gösteri, basın açıklaması yasağı ilan etmiş, ardından bu yasaklama kararını uzatmıştır. Valiliğin verdiği bu karar, savcılıklar tarafından suçlama, sulh ceza hâkimlikleri tarafından da tutuklama sebebi yapılmıştır. Valilik ayrıca birtakım yolları trafiğe ve bazı metro istasyonlarını sefere kapatmıştır.² Ayrıca resmî bir karar olmaksızın, X (Twitter), Youtube, Instagram, Facebook, TikTok, Telegram gibi sosyal medya siteleri üzerinde bant genişliği daraltılmış, internet yavaşlatılmıştır.³

İstanbul Barosu bünyesinde aralarında İnsan Hakları Merkezi, Kadın Hakları Merkezi, Avukat Hakları Merkezi ve Çocuk Hakları Merkezi gibi hak temelli merkezlerin ve avukatların yer aldığı bir kriz masası kurulmuş, bu kriz masasında yakalama ve gözaltına alınma anından itibaren kişilerin hukuki durumu takip edilmiştir. Yine İstanbul Barosu'nun internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden kişilerden bu süreçte yaşadıkları ya da tanık oldukları hukuka aykırılıkları istbaroihm@gmail.com adresine mail atmaları istenmiştir. Kriz masasına ve mail adresine gelen bilgiler, başvurular ve bildirimler toplanmış, İnsan Hakları Merkezi üyesi avukatlar yaşanan hak ihlallerini karakollarda, adliyelerde ve cezaevlerinde gözlemci sıfatıyla düzenli olarak takip edip raporlamıştır.

Süreç içerisinde en az⁴ 593 yurttaş -önemli bir bölümü orantısız şiddet kullanılarak ve kötü muamele yasağı çiğnenerek- gözaltına alınmış, gözaltı süreleri dört güne kadar uzatılmıştır. Gözaltına alınanların nezarethane koşulları ayrı bir hak ihlali olarak değerlendirilmektedir.

---

¹ İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şişli Belediyesi, Beylikdüzü Belediyesi ile belediye iştirak şirketlerine yönelik operasyonlarda 106 kişi şüpheli yapılarak haklarında yakalama kararı çıkartılmış ve aralarından Ekrem İmamoğlu ile Resul Emrah Şahin'in de olduğu 56 kişi tutuklanmıştır. Bu süreçteki ağır savunma hakkı ihlalleri, İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi'nin "19-29 Mart 2025 Tarihli Toplumsal Olaylarda Avukat Hakkı İhlalleri Gözlem Ön Raporu" ortaya konmuştur.

² İstanbul Barosu'nun bu karara karşı açtığı iptal davası İstanbul 3. İdare Mahkemesi'nin 2025/573 E. sayılı dosyasında sürmektedir.

³ İstanbul Barosu'nun bu uygulamaya karşı yaptığı bilgi edinme başvurusunun sonucu beklenmektedir.

⁴ Raporun tespit ettiği sayısal veriler toplu gözaltı, tutuklama ve iddianamelere dayalı olup aynı süreçte yapılan bireysel işlemler de olması nedeniyle "tam sayı" yerine "en az sayı" belirtilmiştir.

Gözaltına alınan yurttaşlardan en az 238'i hakkında tutuklama kararı, en az 83'ü hakkında ev hapsi, ev hapsi ya da tutuklama gibi daha ağır bir tedbire başvurulmaksızın en az 37'si hakkında yurtdışı yasağı çıkış kararı verilmiştir. Soruşturma aşamasında yöneltile suçlamalar ağırlıklı olarak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun'a muhalefettir. Ayrıca sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 214. maddesinde düzenlenen suç işlemeye tahrik suçu ve 299. maddesinde düzenlenen cumhurbaşkanına hakaret suçundan işlem yapılmıştır. Bununla birlikte yalnızca 2911 sayılı Kanun ve TCK'nin 214. maddesi altında iddianame düzenlenmiş, cumhurbaşkanına hakaret suçu yönünden soruşturma dosyaları ayrılmıştır.

Yine rapor tarihi itibarıyla gözaltına alınanlar arasından 784 kişiye 2911 sayılı Kanun'a muhalefet ve suç işlemeye tahrik suçlarından on iki ayrı ceza davası açılmıştır. Davalar İstanbul Asliye Ceza Mahkemelerinde derdesttir.⁵ Tutuklanan yurttaşların çoğunluğu ilk duruşmaların görülmesiyle birlikte tahliye edilmiş olup rapor tarihi itibarıyla bu on iki dosyada tutuklu kimse kalmamıştır. Ancak yine rapor tarihi itibarıyla, soruşturma aşamasında ayrılan cumhurbaşkanına hakaret suçu altında süren soruşturmalarda en az 14 yurttaşımız hâlâ tutukludur.

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi olarak **19-29 Mart 2025 Tarihinde Yaşanan Olaylara ve Yargı Süreçlerine İlişkin Nihai Rapor** ancak bu süreçte yapılan tüm tutuklamalar sona erdikten ve haksız biçimde tutuklanan tüm yurttaşlar özgür kaldıktan sonra tamamlanacaktır.

Bu ön rapor, yakalama anından hapisanelerdeki koşullara kadar bu süreçte yaşanan hak ihlallerinin raporlanması amacıyla mağdurların, avukatların ve gözlemcilerin görüşme, gözlemci ve olay tutanakları, raporları, sosyal medya paylaşımları, video görüntüleri, fotoğraflar ve soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki ilgili emniyet, savcılık ve mahkeme tutanakları doğrultusunda hazırlanmıştır.

B. OLGULAR ve İHLALLER

I. Yakalama ve Gözaltı Kararları

Gözaltına alınan, yakalanan ve tutuklanan çok sayıda kişiyle yapılan görüşmelere dayalı gözlemci tutanağının yanı sıra, açık kaynaklardan edinilen video ve fotoğrafların gösterdiği üzere emniyet güçlerinin müdahalesi, çoğunlukla tamamen barışçıl davranan ve / veya çevresine hiçbir zarar vermeyen ve yine çoğunlukla dağılmakta olan kişi ve kitlelere yönelmiştir. Ancak bununla da yetinilmemiş ve *-hiçbir şiddet olayına karıştığı iddia edilmeyen-* yurttaşlar saatler veya günler sonra evlerinde yakalanmışlar ve haklarında arama ve elkoyma işlemleri uygulanmıştır.

---

⁵ 6. Asliye Ceza Mahkemesi (20025/220 E.), 14. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/235 E.), 19. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/248 E.), 26. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/223 E.), 49. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/217 E.), 50. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/276 E.), 61. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/222 E.), 62. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/227 E.), 65. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/225), 70. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/172 E.), 71. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/150 E.) ve 74. Asliye Ceza Mahkemesi (2025/197 E.).

Anayasa'nın 34. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 11. maddesine göre, herkes, önceden izin almaksızın barışçıl olarak toplanma ve gösteri düzenleme özgürlüğüne sahiptir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) göre, toplanma ve gösteri düzenleme özgürlüğü, ifade özgürlüğünün kolektif kullanımı niteliğinde olması nedeniyle demokratik toplum için olmazsa olmaz önemdedir. Devletler, sadece toplanma ve gösteri düzenleme özgürlüğünü korumakla kalmayıp, bu hakkı dolaylı yoldan usulsüz bir şekilde sınırlandırmaktan kaçınmalı ve bu hakkın etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamalıdır. 2911 sayılı Kanun izin şartı aramadığı gibi, bildirim yapılmamış olması da bir toplantı ve gösteriyi otomatik olarak "izinsiz ve kanuna aykırı" hale getirmektedir. Bazı ani durumlarda spontane eylemler yapılması ve bu eylemler için eylemin yapılmasının amacıyla en uyumlu ve en çok ses getirecek yerin seçilmesi de hakkın özünü oluşturmaktadır. Bu nedenle adliyelerin de olduğu toplantı mekanlarına yönelik örtülü bir yasak, toplanma ve gösteri düzenleme özgürlüğünün özüne yönelik bir müdahale olarak kabul edilmektedir.⁶

Barışçıl toplanma ve gösteri özgürlüğünü kullanan kişilerin, haklarında başka somut bir delil almaksızın ve ilgili yasal mevzuatta aranan şartlar oluşmadan evleri basılarak yakalanarak gözaltına alınmaları, Anayasa'da ve AİHS'de güvence altına alınan özel hayata saygı hakkını ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını da ihlal edebilecektir.

II. Polis Müdahaleleri

Toplanma ve gösteri düzenleme özgürlüğünü kullanan çok sayıda kişi ters kelepçeyle yere yatırma, yaralama kastıyla copla vurma, biber tozu içeren plastik kapsül, tazyikli su ve biber gazı kullanımı da dahil olmak üzere orantısız bir güç kullanımı ile karşı karşıya kalmış ve gözaltına alınmıştır.

Kan akışını kesecek şekilde kasten sıkılan ters kelepçelemeler olağan uygulama haline getirilmiş ve vücut bütünlüğünü tehlikeye sokacak şekilde yedi saate varan sürelerde uygulanmıştır. Olağan bir uygulama olarak plastik ters kelepçe kullanılmasına rağmen, bu kelepçelerin açılması için özel makas bulundurulmaması, bunun yerine bıçak ve çakmak ateşinin kullanılması sonucunda yaralamalar meydana gelmiştir. İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından kurulan Kriz Masasının raporuna göre⁷, zorunlu haller dışında çocuklara kelepçe takılmasını yasaklayan Çocuk Koruma Kanunu'nun 18. maddesine aykırı olarak bir çocuğun kelepçeli tutulduğu bilgisi tutanak altına alınmıştır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 93. maddesine göre, kelepçe ancak kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı halinde takılabilmektedir. Zorunlu haller olmadıkça kişilerin (ters) kelepçelenerek gözaltına alınması, kötü muamele yasağını ihlal edebilir.⁸ İstanbul'daki protestolarda göstericilerin şiddet

⁶ Süleyman Çelebi ve Diğerleri v. Türkiye, B. No: 37273/10, 24.05.2016; Lashmankin ve Diğerleri v. Rusya, B. No: 57818/09, 07.02.2019.

⁷ <https://x.com/istbarochm/status/1903888237535416613?s=46&t=Se1FDXQ26fc1DyBORjrOVw> ve <https://www.instagram.com/p/DHjZ-rQtiYV/?igsh=MTQ2c2tuZjJsd2diZg==>

⁸ Erdoğan Yağız v. Türkiye, B. No: 27473/02, 06.03.2007.

kullandığına ilişkin bir tespit olmaması karşısında kelepçe ve ters kelepçenin amaç dışı kullanıldığı açıktır.

Toplanma ve gösteri özgürlüğünü kullanan kişiler, yakın mesafeden ve doğrudan yüzleri/vücutları hedef alınarak orantısız bir biber gazı kullanımına maruz kalmıştır. AİHM, barışçıl eylemler sırasında güvenlik güçleri tarafından orantısız bir güç ve “ciddi ve ölümcül yaralanmalara sebep olabilecek bir silah” olarak tanımlanan biber gazı kullanılmasını, Anayasa’nın 17. maddesi ile AİHS’nin 3. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağına aykırı bulmaktadır.⁹ Paintball silahı olarak bilinen FN 303 adlı silahlar, içinde biber tozu bulunan plastik kapsüllerle kullanılmış, yakın mesafeden ve seri olarak yapılan atışlarla çok sayıda yurttaş yaralanmıştır. Bu durum, daha önce AİHM tarafından hukuka aykırı olduğu tespit edilen biber gazı kullanımının yeni ve yine hukuka aykırı bir biçimi olarak dikkat çekmektedir.

Biber gazının yanı sıra, copla vurma, tekme ve yumruk atma, saçlardan tutarak sürüklenme, kafayı yere veya zırhlı araca çarpma, ters kelepçeli kişinin sırtına basma gibi yaralamaya yönelik hukuk dışı şiddet eylemlerine, çok yoğun biçimde hakaret ve tehdit eşlik etmiştir. Kadın Hakları Merkezi’nin avukatlarla yaptığı görüşmelerde gözaltı işlemleri sırasında kadınların tacize ve kötü muameleye maruz bırakıldığı belirtilmiştir.¹⁰

Gözaltındaki kişilerin sağlık kontrolleri sırasında polislerin hazır bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 90., 91. ve 99. maddeleri ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 9. maddesi uyarınca yakalanan ve gözaltına alınan kişilerin sağlık kontrolüne götürülmesi zorunludur ve tıbbi muayene, ancak adli tıp kurumu ya da resmi sağlık kuruluşları tarafından yapılır. Hekim ile muayene edilen kişinin yalnız kalmaları, muayenenin hekim-hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması esastır. Hekim, kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlilerinin gözetiminde yapılmasını isteyebilir ancak bu durum ancak güvenlik endişesinin ilgili ve yeterli şekilde gerekçelendirilmesi halinde kabul edilebilir. İşkenceye Karşı Avrupa Komitesi, polis nezaretindeki kişilerin sağlık kontrollerinin polis memurlarının duyamayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. AİHM’ye göre, gözaltına alınan kişilerin İstanbul Protokolü’ne ve İşkenceye Karşı Avrupa Komitesi’nin normlarına uygun, bağımsız ve esaslı bir inceleme yaparak kişilerin gözaltında kötü muameleye maruz kalmasını önleyecek koruma mekanizmaları ve usuli güvenceler içeren düzenlemeler çerçevesinde sağlık kontrolüne tabi tutulması gerekmektedir. Sağlık kontrolünün, bu güvenceler sağlanmadan gerekli niteliklere sahip doktorlar tarafından ve polis nezareti olmadan yapılmaması, AİHS’nin 3. maddesinde düzenlenen kötü muamelenin önlenmesi yükümlülüğüne aykırıdır.¹¹

⁹ Oya Ataman v. Türkiye, B. No: 74552/01, 05.12.2006; Ali Güneş v. Türkiye, B. No: 9829/07, 10.04.2012.

¹⁰ <https://x.com/istbarosukhm/status/1903903234495840306?s=46&t=wjwTBMsJ2sTkI1zPbIXBCA> ve <https://www.instagram.com/p/DHjgisBtNUv/?igsh=MTBhMjQxcHo4NXp6ZA==>

¹¹ Akkoç v. Türkiye, B. No: 22947/93, 10.10.2000, para. 118 ve Daşlık v. Türkiye, B. No: 38305/07, 13.06.2017, para. 63.

Üstelik fotoğraf ve videolarla belgelendiği üzere, çok sayıda polis olaylara müdahale öncesi kask numaralarını görünmez hale getirmiş ve yüzünü tanınmayacak şekilde saklamıştır. AİHM, Dünya Kadınlar Günü'nde polisler tarafından dövülen ve biber gazına maruz bırakılan ve bu sebeple beş gün iş göremezlik raporu alan başvurusunun başvurusunda, polis memurlarının tanınmamak için kimlik numaralarını gizlediğini, kasklarında herhangi bir numara bulunmadığını, bu nedenle polislerin çoğunun ifadeye dahi çağrılmadığını, yalnızca gereksiz ve aşırı güç kullandığını itiraf eden altı polis memurunun suçlu bulunduğunu tespit ederek, bu durumun kötü muamele yasağı ihlali iddialarını etkili şekilde soruşturma yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.¹²

III. Nezarethane Koşulları

İstanbul Emniyet Müdürü Güvenlik Şube'nin nezarethane koşulları ve burada gözaltına alınanlara yönelik muamele süreç içerisinde en çok şikâyet edilen konulardan biridir. Öncelikle nezarethane, tuvalet ve çöp konteynırı kokusunun kesintisiz biçimde duyulduğu, havalandırmanın olmadığı bir yerdir. Buraya ilişkin tanıklıklarda, tutulanları doktor kontrolüne götürüp getiren polislerin içeriye girerken burunlarını kapatma ihtiyacı duydukları belirtilmiştir. Dört güne varan gözaltılar boyunca gözaltında kalan kişilere verilen "sandviç" ve kapalı kutuda "tavuk" içinden sadece sandviçin ekmeğinin yenilebilir durumda olduğu aktarılmıştır. Bunun sonucu olarak gözaltındaki kişiler, adliyeye sevk edilene kadar geçen ve dört güne varan sürede yalnızca beyaz ekmeğe ve suyla beslenmiştir. Bu süre içerisinde yıkanmaları ve üzerlerindeki giysileri değiştirme imkânı tanınmadığı için biber gazına veya tozuna maruz kalanlar saç ve giysilerine *yapışan* gözyaşartıcı maddelerden asla arınamamışlar ve bunlardan etkilenmeye devam etmişlerdir. Uyku için verilen şilte ve battaniyelerin temiz olmadığı, kadınlara yönelik olarak hijyen ihtiyaçlarının (ped, tuvalet kâğıdı, iç çamaşırı, sabun) karşılanmadığı söylenmiştir.¹³

Nezarethane koşullarının yetersizliğine ilişkin benzer şikâyetler (havalandırma ve hijyenden yoksun ortam, ters kelepçe) Esenler Atışalanı Polis Merkezi için de yapılmıştır. Burada birden çok kadın çıplak aramaya maruz bırakıldığını ifade etmiştir.

Açıklanan nezarethane koşulları, Anayasa'nın 17. maddesi ile AİHS'nin 3. maddesinde korunan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamındadır.

IV. Tutuklama ve Adli Kontrol Kararları

19-28 Mart arasında İstanbul sulh ceza hâkimliklerinin verdiği tutuklama ve adli kontrol kararlarının hukuka aykırılık ve keyfilik düzeyi, kararların sayısı ile birleştiğinde ortaya tüm Türkiye'yi ilgilendiren bir hukuk güvenliği sorunu çıkmaktadır. Bu bağlamda;

¹² İzci v. Türkiye, B. No: 32606/05, 23.07.2013, para. 75.

¹³ 19 Mart sürecinde kadınlara yönelik şiddete ilişkin ayrıntılı tespitler için bkz. İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi'nin "Gözaltı ve Hapishane Süreçlerinde Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Raporu".

Tutuklama ve adli kontrol kararlarının tamamı 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1. maddesinden (kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtar rağmen kendiliğinden dağılmama); aynı Kanun'un 33/1-a maddesinden (toplantı ve yürüyüşlere kendisini tanınmayacak hale getirerek katılma); TCK'nin 214. maddesinden (suç işlemeye tahrik) ve TCK'nin 299. maddesinden (cumhurbaşkanına hakaret) verilmiştir.

--2911 sayılı Kanun'un 32/1. maddesindeki suçun alt sınırı altı ay haptir.

--2911 sayılı Kanun'un 33/1-a maddesindeki suçun alt sınırı iki yıl haptir.

--TCK'nin 214. maddesindeki suçun alt sınırı altı ay haptir.

--TCK'nin 299. maddesindeki suçun alt sınırı iki yıldır.

Cezaların alt sınırlarının iki yılı aşmaması karşısında, öncelikle tespit edilmesi gereken konu, bu maddelere göre *bir ceza verilmesi halinde dahi* mevcut sistem içerisinde kişinin *-bir gün bile-* haptiste kalmayacak olmasıdır. Zira gerek Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun "hükmün açıklanmasının geri bırakılması"na ilişkin 231. maddesi gerek Türk Ceza Kanunu'nun "cezaların ertelenmesi"ne ilişkin 51. maddesi gerek İnfaz Kanunu uygulaması, iki yılın altındaki hapis cezalarının infazını neredeyse imkânsız hâle getirmektedir. Buna göre, mahkûmiyet kararı verilse dahi bir gün bile infaz edilemeyecek bir ceza olasılığına karşılık, verilen hukuka aykırı tutuklama kararlarıyla *peşinen* hapis cezası çektirilmektedir.

Evi terk etmeme şeklindeki adli kontrol kararları da bir özgürlükten yoksun bırakma biçimi olup aynı nedenlerle hukuka aykırıdır.

Tutuklama ve adli kontrol kararlarının tamamı ya savcılık sevk yazılarının tekrarı niteliğindedir veya kanunda yazılı sebeplerin *-soyut biçimde / bireyselleştirme yapılmadan-* tekrarından ibarettir. Örneğin:

"... üzerlerine yüklenen kanuna aykırı Toplantı ve Yürüyüşlere Silahsız Katılarak İhtara Rağmen Kendiliğinden Dağılmama suçunun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, dosyadaki bilgi ve belgeler çerçevesinde suçu işlediklerine ilişkin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların saptanması, suç için yasada belirlenen cezanın alt ve üst sınırı nazara alındığında kaçacaklarına yönelik somut olgunun varlığı, delillerin henüz tam olarak toplanmamış olması, bu aşamada adli kontrolün yetersiz kalacağı değerlendirildiğinden 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100, 101 ve devam eden maddeleri gereği TUTUKLANMALARINA"

Bu aktarılan gerekçe, TCK'nin 100. ve 101. maddelerinin açık hükmünün yanı sıra mevcut Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadına tamamen aykırıdır. Zira söz konusu kararlarda tutuklama nedenlerine kaçma şüphesi, delil karartma, somut delillerin varlığı gibi hususlarda ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmadan, matbu bir şekilde yer verilmektedir. Sulh ceza hâkimliklerinin verdiği 39 ayrı kararda Kanun'un aradığı bu somut koşulların varlığını gösteren tek bir karar dahi bulunmaması, gerekçeli karar hakkına aykırıdır.

Bu bağlamda 25 Mart 2025 tarihinde Çağlayan Adliyesi'nde avukatlarca tutanak altına alınan bir olay çarpıcıdır. 25 Mart günü hakkında gözaltı kararı verilen birçok yurttaş adliyeye sevk edilmiş ve savcılığın talebi beklenirken 60 kişi için duvara "adli kontrol" talep edildiğine ilişkin savcılık listesi asılmıştır. Liste müdafiler tarafından müvekkillerine ve müvekkil yakınlarına bildirilmiştir. Adli kontrol talebinin karara bağlanması için sulh ceza hakimliğinin sorgusu beklenirken, bir anda karar "değiştirilmiş" ve bu kez tutuklama talep edilmiştir. Bunun sonucunda 66 kişi tutuklanmasına ve altı kişi için ise ev hapsi adli kontrol tedbirinin uygulanmasına karar verilmiştir. Bu tutuklamalar ve ev hapisleriyle birlikte toplamda 25 Mart 2025 günü adliyeye getirilen 207 yurttaştan 173 kişi hakkında tutuklama kararı, 31 kişi hakkında ise ev hapsi adli kontrol kararı verilmiştir.

Bunlara ek olarak Anayasa'da tanınan barışçıl toplanma ve gösteri yürüyüşü yapma hakkını düzenleyen 2911 sayılı Kanun'a aykırılık nedeniyle başlatılan ceza yargılamalarına ilişkin bu kararlar, anayasal temellerden de yoksundur. Bu hakka yönelik bir müdahalede bulunulabilmesi için, öncelikle müdahalenin kanun tarafından öngörülmesi ve kanunilik şartını haiz olması gerekmektedir. Oysa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkeme kararları bağlamında 2911 sayılı Kanun'un yargılamalara konu edilen ilgili düzenlemeleri yönünden suçun unsurları oluşmamıştır.

Bu bağlamda önemle hatırlatmak gerekir ki, AİHM'nin Vedat Şorli v. Türkiye¹⁴ kararına göre TCK'nin 299. maddesinde düzenlenen cumhurbaşkanına hakaret suçu kanunilik şartını taşımamaktadır. AİHM ve Venedik Komisyonu gibi uluslararası insan hakları kurumları, yıllardır bu maddenin kaldırılması ya da uluslararası insan hakları standartlarına uygun şekilde değiştirilmesi yönünde çağrılar yapmaktadır. Şorli v. Türkiye kararının ardından, kararların bağlayıcılığı ilkesi gereği, Türkiye hukuk sisteminde cumhurbaşkanına hakaret suçuna dayalı olarak soruşturma başlatılması ve tutuklama kararı verilmesi, ifade özgürlüğünü ihlal edebilecektir.

Bunun dışında, toplanma ve gösteri özgürlüğüne ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı da olması gerekmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere, kanunilik şartını karşılamayan düzenlemelerle, somut deliller ve ilgili ve yeterli gerekçeler gösterilmeden verilen tutuklama ya da adli kontrol kararları, demokratik toplumda gerekli olmadığı gibi orantılı ve ölçülü de değildir.

Burada belirtmek gerekir ki, 2911 sayılı Kanun'a muhalefet nedeniyle başlatılan ceza yargılamalarında verilen bu kararların bazıları sadece göstericilerin yüzlerinin kapalı olmasına dayandırılmıştır. Oysa toplanma ve gösteri özgürlüğünü kullanan kişiler, kolluk kuvvetleri tarafından yakın mesafeden ve orantısız bir şekilde kullanılan biber gazına karşı korunma amacıyla ya da haklarını kullanmaları nedeniyle haklarında karşı dava açılması endişesi nedeniyle yüzlerini kapatsalar dahi silahsız ve saldırsız, bu itibarla da barışçıl bir toplanma yalnızca kişilerin yüzlerinin kapalı olması nedeniyle barışçıl bir toplanma olmaktan çıkmaz. Yüz tanıma sistemlerinin kanuni bir dayanağı olmadan kişilerin yakalanıp gözaltına alınması

---

¹⁴ Şorli v. Türkiye, B. No: 42048/19, 19.10.2021.

ve tutuklanması için kullanılması, toplanma ve gösteri özgürlüğü ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının yanı sıra, özel hayata saygı hakkının ihlaline de yol açabilecektir.

V. Gazetecilerin Tutuklanması

25 Mart 2025 tarihinde İstanbul sulh ceza hakimlikleri yedi gazeteciyi tutuklamıştır. Sulh ceza hakimliklerinin kararlarına bakıldığında, gazetecilerin gazetecilik yaptıkları bilinmesine rağmen bunun gözardı edildiği, gazetecilerin gazeteci kimlikleri belli olmayacak şekilde çekilen fotoğraflarla suçlandıkları görülmektedir. Bu durum, ifadeler ve sorgular sırasında gazeteciler ve müdafileri tarafından ortaya konmuşsa da, gazetecilerin tutuklanmasına engel olamamıştır. İki gün önce mevcut delil durumu, delillerin toplanmamış olması gibi matbu gerekçelerle tutuklanan gazeteciler, ikametgah ve mevcut delil durumlarında hiçbir değişiklik olmamasına rağmen, iki gün sonra - 27 Mart 2025 tarihinde savcılığın re'sen ve ayrı ayrı verdiği kararlarla tahliye edilmiştir. Tutukluluk halleri iki gün içerisinde sona erdirilmiş olsa da, gazetecilerin hiçbir delil ve gerekçe olmadan tutuklanması, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ve Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri ile AİHS'nin 10. maddesinde düzenlenen ifade ve basın özgürlüğünün açık bir ihlalidir.

VI. Savunma ve Savunulma Hakkına Yönelik Engellemeler

19 Mart 2025 sabahında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne yapılan operasyonlardan 29 Mart 2025 tarihinde sulh ceza hakimliklerinde yapılan sorgulara dek, avukatların mesleklerini icra etmeleri hukuka aykırı olarak engellenmiştir.

Süreç içerisinde, gözaltı işlemlerini takip etmek üzere Vatan Emniyet Müdürlüğü'ne giden avukatların saatlerce içeri alınmamaları sonucunda bir kısım şüpheli avukatsız bir şekilde ifade vermeye zorlanmıştır. Süreç içerisinde pek çok kez avukatlar gözaltında bulunan kişilerin sayısı, yeri ve kimlikleri hakkında bilgi sahibi olmak için dahi saatlerce bekletilmiş ve müvekkillerine ulaşmaları engellenmiştir. Avukatlar, Ceza Muhakemesi Kanunu'na aykırı şekilde vekalet şartı aranarak, soruşturma evresinde gözaltında tutulan kişiler ile görüştürülmemiş ve avukatlar, iş yerleri olan adliyelere ve emniyetlere alınmamıştır.

Oysa suç isnat edilen kişinin bir müdafii yardımından yararlanmak sureti ile kendini savunma hakkı, susma hakkı, kendini suçlamama hakkı ve kötü muameleye karşı korunmanın en önemli güvencelerinden biridir. AİHM bu bağlamda, avukat ile temsil edilme hakkının önemini sadece Türkiye'de değil tüm Avrupa'da ceza yargılaması prosedürünü değiştiren önemli bir içtihat dönüşümünün ilk adımı olan Salduz v. Türkiye kararında ortaya koymuştur. AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının c bendindeki düzenleme içerisinde yer alan adaletin selameti kavramı gereği, kişilerin soruşturmanın başlangıç aşamalarından itibaren bir avukatın yardımından yararlanması gerektiği sonucuna varmaktadır. Bu süreçte İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi'nin raporları ile detaylı olarak ortaya konulan durum, Anayasa'nın 36. maddesi ile AİHS'nin 6. maddesinde koruma altına alınan savunma ve savunulma hakkına aykırıdır.

VII. Hapishanelerde Yaşanan Hak İhlalleri

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi bünyesinde var olan Hapishaneler Alt Çalışma Grubu, 19 Mart 2025 tarihinde başlayan süreç kapsamında gerçekleştirilen toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında ve sonrasında gözetim altına alınıp tutuklanan kişileri tutuklu buldukları Metris ve Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında ziyaret etmiştir. Bu kapsamda 1-7 Nisan 2025 tarihleri arasında yapılan ziyaretler sırasında Merkez üyesi meslektaşlarımız toplamda 72 tutuklu ile görüşmüştür.

Her ziyaret sırasında, Alt Çalışma Grubu tarafından hazırlanan mahpus görüşme tutanakları kullanılmıştır. Ceza infaz kurumlarında bulunan tüm tutukluların ihtiyaçlarının, taleplerinin, uğradıkları hak ihlalleri ile tehlikede olan haklarının belirlenebilmesi için hazırlanan bu mahpus görüşme tutanağında yer alan sorular, tutuklulardan izin ve onay alınarak, görüşmeyi yapan avukatlar tarafından tutuklulara sorulmuştur.

Ziyaretler sırasında dile getirilen şikayetlerin önemli bir kısmının, sağlık hakkına erişim, gıdaya erişim, barınma hakkı ve şikayet prosedürlerinin işletilmesine ilişkin olduğu gözlemlenmiştir.

Görüşmeler, heyet ziyareti şeklinde değil, bireysel avukat görüşü şeklinde gerçekleştirilmiş ve tutukluların beyanları görüş yapan meslektaşlarımız tarafından kayıt altına alınmıştır. Resmi bir heyet ziyareti yapılamadığı için ayrıca ziyaret edilen ceza infaz kurumlarında görev yapan idareciler/yöneticiler/doktorlar/psikologlar ile görüşme sağlanamamış, yalnızca görüşme yapılan tutukluların kendilerinin ve diğer mahpusların içinde buldukları durumlar ile genel tutulma şartlarına ve idarenin tutum ve davranışına dair anlatımlarına yer verilerek rapor hazırlanmıştır.

Metris T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin:

Sağlık Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan çoğu, Metris T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kaldıkları süre içerisinde tahtakurularından kaynaklı olarak alerjik reaksiyon gösterdiklerini beyan etmiştir.

Gıda ve Kantin Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan biri, iki öğün yemek temin edildiğini, kahvaltı verilmediğini beyan etmiştir.

İletişim Hakkına Dair Sorunlar

Görüşme sağlanan tutuklular, kendilerine teslim edilmek üzere Kurum'a gönderilen kitaplara ulaşmakta sorun yaşadıklarını beyan etmiştir.

Barınma Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, koğuşlarda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğunu, bu sebeple yeterli ranza olmadığını beyan etmişlerdir. Görüşme sağlanan tutuklulardan biri, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin defaten sorulduğunu ve cinsel yönelimini açıklamaya zorlandığını iletmiştir.

Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin:

Barınma Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, koğuşlarda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğunu, bu sebeple yeterli ranza olmadığını, yerde yatanların olduğunu beyan etmişlerdir.

Görüşme sağlanan bazı tutuklular, Kurum'a kabul sırasında çıplak aramaya maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Gıda ve Kantin Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan biri, kantine erişim sorunları yaşandığını ve plastik bardak ve tabak tedarikinde dahi sorun yaşadıklarını beyan etmiştir. Lif olmadığından bir dönem çorapların lif yerine kullanıldığını ifade etmişlerdir.

Görüşme sağlanan tutuklular, günde iki öğün yemek dağıtım yapıldığını, yemeklerin porsiyonlarından ve kalitesinden memnun olmadıklarını beyan etmişlerdir.

İletişim Hakkına Dair Sorunlar

Görüşme sağlanan tutuklular, kitap teslimlerinde gecikmeler yaşandığından yakınmışlardır.

Disiplin Cezaları ve Denetim Mekanizmalarına Başvuru Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, kurum personeline ilettikleri dilekçelerin akıbetleri hakkında bilgilendirme alamadıklarını beyan etmiştir. Bazı koğuşlarda tutuklular, istek ve şikayetlerine karşı ceza infaz kurumu personelinin zaman zaman kayıtsız kaldığından, taleplerinin cevapsız kaldığından yakınmıştır.

Marmara 3 Numaralı L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin:

Barınma Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları koğuşlarda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğunu, bu sebeple yeterli ranza olmadığını beyan etmiştir. Koğuşlarda yer olmadığı için ortak kullanım alanında yatmak zorunda kaldığından yakın bir tutuklu mevcuttur.

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, saçlarının zorla kestirildiğinden yakınmışlardır.

Gıda ve Kantin Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, kantine erişimde sorun yaşadıklarını, temin edilen yemeklerin kalitesinden ve öğün porsiyonlarının yetersizliğinden şikayetçi olmuştur.

Sağlık Sorunları

Görüşme sağlanan tutukluların ortak yakınmaları, sağlığa erişimde sorun yaşanması yönünde olmuştur. Hekime erişmekte gecikme yaşandığı beyan edilmiştir. Görüşme sağlanan bazı tutuklular, koğuşlarında yaygın üst solunum yolu hastalığı bulunduğunu bildirmiştir. Düzenli ilaç takibi gereken bazı tutuklular, ilaçlarına erişimde aksamalar yaşadıklarını söylemiştir.

Disiplin Cezaları ve Denetim Mekanizmalarına Başvuru Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, ceza infaz kurumu personelinin kendilerine yönelik tutumunun, Kurum'a ilk kabul edildikleri zaman sert olduğundan fakat kamuoyu ilgisi ve baskısı sonucu görüşme sağlanan zaman diliminde bu sorunlarının çözüldüğünden bahsetmiştir. Görüşülen tutuklulardan bazıları, idarenin, öneri, istek ve şikayetlerini bildirir dilekçelerini bayram nedeniyle almaktan imtina ettiğinden ya da bazı kurum personelinin şikayet haklarını kullanmamaları yönünde telkinde bulunduğundan yakınmıştır.

Marmara 4 Numaralı L Tipi Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin

Barınma Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, yeterli ısıtma olmaması sebebiyle ısınma sorunu yaşadıklarını beyan etmiştir. Tutuklular, koğuşlarda böcek sorunu yaşadıklarını, buna bağlı alerjik reaksiyon gösterdiklerini beyan etmiştir.

Gıda ve Kantin Sorunları

Görüşülen tutuklular, kantinde kişisel bakım ürünlerine ulaşmakta sorun yaşadıklarını beyan etmiştir.

Sağlık Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklular, ilaca erişimde sorun yaşadıklarını, ilaçlarının kendilerine tesliminde gecikmeler yaşandığını belirtmişlerdir.

Marmara 5 Numaralı L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin:

Barınma Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, koğuşlarda kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğunu, bu sebeple yeterli ranza olmadığını beyan etmişlerdir. Bazı koğuşlarda daima açık bırakılan pencereler yüzünden ısınmada güçlük çekildiği, tuvaletlerin kirli olduğu beyan edilmiştir.

Sadece seçilmiş sınırlı sayıda yayın kuruluşuna ait belirli televizyon kanallarının yayınının bulunduğu, bu sebeple haber alma haklarının sınırlandırıldığından yakınan tutuklular olmuştur.

Gıda ve Kantin Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan bazıları, yemek kalitesinden yakınmış, temin edilen öğün porsiyonlarının özellikle kahvaltının yetersizliğinden, yemeklerin soğuk geldiğinden, vegan ve vejetaryen mahpuslar için menü seçeneği olmadığından şikayetçi olmuştur. Kantinde ihtiyaç duydukları ürün çeşitliliğinin bulunmadığından yakınan bazı tutuklular, çok temel isteklerin bile tedarik edilemediğini beyan etmiştir.

Sağlık Sorunları

Görüşme sağlanan tutuklulardan düzenli ilaç takibi gereken bazıları, ilaçlarına erişimde aksamalar yaşadıklarını söylemiştir.

Görüşme sağlanan bazı tutuklular, koğuşlarında yaygın üst solunum yolu hastalığı bulunduğunu ve hekime erişmekte gecikme yaşandığını beyan etmiştir.

C. SONUÇ

Yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere, 19-29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul'da yaşanan toplumsal olaylar sırasında Anayasa ve AİHS'de güvence altına alınan kötü muamele yasağı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, savunma ve savunulma hakkı, özel hayata saygı hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma ve gösteri özgürlüğü gibi pek çok hak sistematik olarak ihlal edilmiştir.

Devletler, hak ihlali iddialarını ivedi bir şekilde tarafsız ve bağımsız makamlar tarafından etkili bir şekilde soruşturma, failleri tespit etme ve suç ile orantılı bir şekilde cezalandırma yükümlülüğü altındadır.

Bu sebeple yetkilileri, emri veren üst düzey yetkilileri de kapsayacak şekilde failleri tespit edip cezalandırmaya elverişli etkili bir soruşturma yürütmeye, Anayasa'da ve AİHS'de güvence altına hak ve özgürlüklerini barışçıl bir şekilde kullanan kişilere karşı caydırıcı etki yaratacak yakalama, gözaltı, tutuklama, hapis cezası gibi yaptırımlara başvurmaktan kaçınmaya,

nezarethane ve cezaevi koşullarını insan onuruyla bağdaşır Şekilde iyileştirmeye, gelecekte benzer ihlallerin gerĀekleřmemesi iĀin gerekli önlemleri almaya davet ediyoruz.

Kapsamlı raporumuzu ilerleyen tarihlerde kamuoyuyla paylaşacağız.

**Saygılarımızla,
İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi – 22.04.2025**